

вѣще на помощъ: антропологията, археологията и пр., аза въ тия усилія не може да не се забѣлѣжи извѣстна несистематичность и случайность. Доказитѣ се комбинуватъ, но не се изчерпватъ достатъчно, или се прѣдставятъ често много безкритично, безъ грижлива провѣрка, тъй щото твърдѣ лесно могатъ да бждатъ оборени отъ всѣки новъ фактъ, отъ всѣки по-основенъ анализъ. Въ похвалното си желание, да дадатъ по-скоро удовлетворително рѣшение на единъ тъменъ въпросъ, често и по-свѣстни учени забравятъ хубавото латинско изрѣчение: *qui nimium probat nihil probat*.

Много прѣчи на спокойното изслѣдване на въпроси отъ нашата категория и обстоятелството, че прѣдставятъ извѣстно обществено значение, което неволно по нѣкога кара дори и инакъ по-обективни изслѣдвачи, да се влияятъ отъ чужди на науката съображения. По такъвъ начинъ въпроситѣ отъ научни се прѣобръщатъ, за жалость, въ партийни, и намѣсто истината да бжде единичната цѣль на изслѣдванieto, много пакти политичната тенденция опрѣдѣля неговитѣ задачи и срѣдства: единъ педягъ, който се дължи впрочемъ изобщо на болезненото развитие на националнитѣ идеи отъ началото на вѣкъ. Още въ 1876. год. Дриновъ въ своята критика на Пречеквата история (Пер. Слив. Браила, XI.—XII, 219.), се оплаква, гдѣто „по насть се е укоренилъ такъвъ обичай, че които историци не сж съизясни съ послѣдното мнѣние (именно, че българитѣ сж славяни) тѣ сж или врагове на нашия народъ, или пакъ не сж учени хора. И азъ гледамъ, че нѣкои отъ нашитѣ писаче, когато имъ трѣбна да унижктъ нѣкого отъ тия историци въ очитѣ на народѣтъ ни, тѣ казватъ: „той нарича Българетѣ фини!“ — Дриновъ тъй добръ познава идиосинкразията на тия наши писачи, щото се вижда дору принудентъ, да имъ признае, че по-добръ цѣль да бжде, ако да излѣзеше тая ордия славянска, но че нищо *срамно* нѣмало за насть, ако да е и отъ финска рода“! (ibid.).

Въ горното отношение въпросътъ за произхода на прабългаритѣ прѣдстави близка аналогия съ тоя за произхода на Русъ, комуто впрочемъ и отъ друга страна той дължи твърдѣ много, тъй зато е извѣстно, че много отъ рускитѣ изслѣдвачи се посветиха на българската история, само защото смѣтаха руси и българи за най-близки сродници (Венелинъ, Илювайскій и др.). Познато е, че и до днесъ ученигѣ не сж напълно съгласни, къмъ коя етнична група трѣбна да се причислятъ първобитнитѣ руси? Подемкмата се пачена още въ срѣдата на миналия вѣкъ съ статията на *Миллера* „О происхожденіи народа и имени Россійскаго“ (1749.) и се продължава и до днесъ, повече отъ вѣкъ и половина. Обаче погрѣшно би било да се мисли, че тая вѣковна, често ожесточена, разира е била безполезна. Нищо друго да не бѣше се постигнало съ нея освѣтъ това, да се елиминиратъ съвсѣмъ невъзможнитѣ хипотези отъ колко-годѣ правдоподобнитѣ и това би било голѣма печалба. Ала критиката може да уваже на нѣколко наистина важни сполуки, и прѣди всичко, на факта, че колкото идемъ по-насамъ методитѣ ставатъ по-свършени и сложни,